

Dějiny Židů v Německém Brodě.

Zpracoval

Jaroslav Polák-Rokycana, Praha.

V Německém Brodě byl do r. 1883 jen žid. spolek náboženský; matřička Židů toho kraje byla vedena od r. 1830 do 1896 v blízké Lipnici a teprve toho roku byla přesídlena do Něm. Brodu. Stanovy ž. n. o. v Něm. Brodě byly potvrzeny r. 1884; r. 1893 bylo 255 příslušníků; r. 1900 již jen 170, kdežto r. 1930 jich počet klesl na 65 duší. — Starosta ž. n. o. byl r. 1893 Mořic Bauer, Adolf B. Musil (1896 až 1899), Filip Mahler (1899), dr. Emil Meissner, advokát (1899—1903), Josef Pachner (1903 až 1905), Bedř. Roth (1905—1914), Alois Koref, Hugo Štastný (do r. 1919), Artuš Mahler (1922), Rud. Drucker (1923), a nyní Ing. Otto Bauer získal si o obec žid. velké zásluhy. Od vzniku obce je zde i žid. modlitebna a byla i ž. n. š. s něm. vyučováním, na níž působili tito rabíni a učitelé:

Jakub Singer, syn Israele S., narodil se dne 18. srpna 1845 ve Skalce, politický okres Nové Město n./Metuji. Absolvoval 3 třídy realky, připravoval se soukromým studiem pro učitelské povolání. Působil od 1. října 1870 jako výpomocný učitel a od 1. listopadu 1871 do 15. září 1879 jako řádný učitel na židovské obecné škole v Kolíně, nadané právem veřejnosti. V letech 1879 až 1882 studoval na německém učitelském ústavě v Praze, kde se v červnu 1882 podrobil úspěšně zkoušce zralosti. Od 1. února 1883 byl správcem a učitelem německé soukromé školy v Něm. Brodě a zároveň zastával funkce kantora. Vyučoval zároveň žid. náboženství na tamějším českém státním gymnasiu. Po reformě žid. náb. obcí v Čechách byl jmenován rabínem této obce, a když mezitím soukromá německá škola byla zrušena, vykonával nadále funkce kantora a rabína až do své smrti dne 1. března 1914. Zanechal vdovu Bertu, rozenou Zimmerovou (zemř.

dne 9. ledna 1928), a pět dětí. Syn dr. Arnold S. žije v Plzni. Jak. S. byl jedním z prvních rabínů, kteří při bohoslužbách, oddavkách a pohřbech kázali také česky. Pro svou ušlechtilou povahu, dobré srdce a vzdělanost těšil se ve všech vrstvách obyvatelstva Něm. Brodu a širokého okolí neobmezené úctě a vážnosti.

Rb. Jakub Singer

Nástupcem Jak. Singera v Něm. Brodě byl dr. Lev Bretisch (1914—1922) a Natan Guttman (1922—1925); nyní nemá ž. n. o. vlastního rabína.

V obci je též Chevra Kadiša, jejíž prvním starostou byl Adolf B. Musil, a jež čítala r. 1893 30 členů. Nový hřbitov byl založen r. 1890. Ke konci vzpomínám některých zemřelých, o blaho ž. n. o. vysoce zasloužilých mužů: Mořic Bauer, Josef Štastný, Šimon Mahler, Max Šilling, Alois Koref a dr. Neuern.

Dějiny Židů v Nových Benátkách.

Zpracoval

Jaroslav Polák-Rokycana, Praha.

Žid. náb. o. v Nových Benátkách je starou žid. obcí, která se osamostatnila již r. 1836 a měla velmi pěknou vlastní modlitebnu, která však v posledních letech byla zrušena a budova soukromníkově prodána. O blaho obce pečoval zde starosta Jakub Weissenstein od r. 1860 do 1891 a ještě za jeho předsednictví byli zde i výborní rb. Kohn, Butter a Löbl; konstantním poklesem počtu žid. příslušníků nemůže nyní ž. náb. o. vydržovati vlastního rabína a přidružila se k blízkému městečku Lysá n. L., kde je pouhý synag. spolek majitelem pěkné synagogy a hřbitova.

Starostou ž. náb. o. v N. B. je nyní (od r. 1891) Mořic Weigner, který o svou obec svědomitě pečuje. Z významných rodin židovských v N. B. jmenuji

ještě Bernarda Leknera (přišel do N. B. r. 1870 a zemřel r. 1911); jeho syn Bedřich Lekner (nar. 1851, zemř. 1910). Z četných jeho dětí, které zaujímají vesměs významná postavení, jmenuji továrníka „Kotvy“ Rud. Leknera z Ml. Boleslavi a průmyslníka Arnošta Leknera z Terstu.

Židovské hřbitovy v tomto okresu jsou: ve Stránově-Krnsku (byl používán do r. 1900) a v Lysé n. L. od r. 1860, kde o židovské záležitosti pečuje M. Hahn, výrobce likérů.

R. 1910 bylo v soudním okr. novobenátském z 27.581 lidí 167 Židů; r. 1922 bylo v soudním okr. novobenátském z 29.532 lidí 108 Židů; v N. B. bylo r. 1910 32 Židů, r. 1922 21 Židů; ve Starých Benátkách bylo r. 1910 13 Židů, r. 1922 10 Židů.